

КРАГУЈЕВАЦ БЕЗ ГМО 2021 - ОД ЈУЛА ДО ДЕЦЕМБРА

"Крагујевац без ГМО 2021" - назив је пројекта удружења [ПРВИ ПРВИ НА СКАЛИ](#) (ППНС) који се реализује у периоду од јула до децембра 2021. године у онлајн формату на порталу удружења. То је један од 15 пројеката које је Града Крагујевац подржао суфинансирањем ове године у области заштите животне средине.

ГМО У СТРАТЕШКИМ ДОКУМЕНТИМА

Циљ пројекта је да се унапређује заштита животне средине кроз јачање свести јавности - едукацијом и информисањем о генетички модификованим организмима (ГМО).

ГМО се налази у више докумената Града Крагујевца, као што су [Стратегија одрживог развоја](#), [Локални еколошки акциони план](#), [Декларација о ГМО...](#), уз постојећа акта државног и међународног ранга, попут [Националне стратегије одрживог развоја](#), [Стратегије заштите природе](#), [Стратегије биолошке разноврсности](#), [Стратегије за примену Конвенције о доступности информација, учешћу јавности у доношењу одлука и праву на правну заштиту у питањима животне средине – Архуске конвенције](#), више закона, правилника...

Из тих званичних извора сазнајемо да смањење биодиверзитета у Републици Србији настаје као последица нестајања, деградације и фрагментације станишта, смањења популација дивљих врста, угрожености очувања генетичке разноврсности аутохтоних

популација биљних и животињских врста, интродукције – инвазивних и алохтоних врста и [ГМО](#), те елементарних непогода, као и да ГМО може да има значајан утицај на аутохтоне врсте и екосистеме.

Уз то, постоји све више доказа да ГМО могу да представљају фактор угрожавања аутохтоног биодиверзитета у случају да намерно или случајно доспеју у животну средину. "У неким случајевима, као код угрожених врста, такве претње могу бити озбиљне. Ризици настају услед могућности протока гена и укрштања ГМО и аутохтоних врста, као и утицаја које ГМО могу проузроковати на мрежу исхране екосистема и на људско здравље. Ови утицаји могу довести до даљих ланчаних реакција и укупних негативних последица за заштиту и одрживо коришћење биолошке разноврсности", наведено је у стратешким документима.

Спровођење ефективних мера контроле ГМО спада у тзв. секторске циљеве заштита природе и биодиверзитета које је одредила држава Србија. Заштита животне средине од ГМО је предвиђена Законом, пре свих [Законом о генетички модификованим организмима](#), али [закон се крши](#) - то су званични подаци које удружење ПРВИ ПРВИ НА СКАЛИ добија од министарстава из године у годину, укључујући и прошлу. Сем негативних економских последица, потенцијално и здравствених, ово изазива и ризике за животну средину и становништво.

ГМО је и део уређивање права на доступност информација о животној средини у Србији, предвиђа поменута [Архуска конвенција](#). "Повезивање људских права и заштите животне средине на међународном плану је концепт утемљен на нивоу политике Стокхолмском декларацијом о човековој средини (1972) и реafirмисан, између осталог, и Декларацијом из Рија о животној средини и развоју (1992), а коначно заокружен системом обавезујућих правних норми Архуске конвенције. Директивом је, између осталог, дефинисан појам 'информација о животној средини' који обухвата сваку информацију у писаном, визуелном, аудио, електронском или било којем другом доступном облику која се односи на стање елемената животне средине... Под елементима се подразумевају ваздух и атмосфера, вода, земљиште, пејзажи и природни предели, мочварна и обална подручја, биолошка разноврсност и њене компоненте, ГМО и интеракција ових елемената", пише у Конвенцији.

Због свега наведеног, сасвим је јасан интерес житеља Крагујевца, али и свих становника Србије, да буду обавештени о ГМО. Овај пројекат служи да се та информисаност појача, упознавањем са досадашњим истраживања, економским и еколошким последицама ГМ система исхране, а једна од најтежих је [губитак прехранбеног суверенитета](#).

ПЛАН АКТИВНОСТИ ПРОЈЕКТА

За остваривање циљева пројекта биће организоване пројекције еколошких документарних филмова, три онлајн предавања, сваког месеца објављиваће се чланци о ГМО - као у протеклих седам година, а напослетку и резиме пројекта у ТВ-формату. Садржаји ће бити трајно доступни преко портала ППНС, без икаквих ограничења за кориснике интернета.

Пројектом "Крагујевац без ГМО 2021" предвиђена су дешавања сваке треће суботе у месецу и биће засебно најављена.

ОНЛАЈН ПРОЈЕКЦИЈЕ 2021

Прва пројекција била је 17. јула, онлајн је приказан еколошки документарни филм Владимира Перовића "Живот је". У августу је приказивање другог Перовићевог филма "Жеђ каменог мора".

Владимир Перовић је дипломирао филмску и ТВ режију на ФДУ Београд. Његови креативни документарци, приказивани на најзначајнијим фестивалима широм света, освојили су преко 100 награда. Као слободни уметник радио је за више продуцентских кућа у Србији и Црној Гори. Запослен је као аутор у Документарној редакцији РТ Војводине. Гостујући је професор Документарног филма на ФДУ у Цетињу. Селектор документарне секције „Филм фестивала“ (Херцег Нови); „Фестефа“ (Кучево) и „Срем филм фестивала“ (Врдник). Члан је Академије филмске уметности и науке Србије, Удружења филмских уметника Србије и ДОК Србија. Управо довршава селекцију за Београдски фестивал етнолошког филма.

ОНЛАЈН ПРЕДАВАЊА 2021

После летњих термина, наредна три месеца биће реализована онлајн предавања.

Прва тема која се обрађује у септембру је **"Органска производња, ГМО и заштита животне средине"**, а предавач је проф. др Снежана Ољача.

Др Ољача је редовни професор Пољопривредног факултета (област: Биотехничке науке, Агроекологија), шеф Катедра за агротехнику и агроекологију. Међу њеним репрезентативним референцама је удбеник "Агроекологија", стручни рад "Чисте технологије у агроиндустрији и очување животне средине", као и монографија "Органска пољопривредна производња". Објавила је и саопштила самостално и у сарадњи са другим

ауторима 132 научна рада и публикације, шест стручних радова и учествовала у 10 научних пројекта. Као гостујући професор, држала је курс "*Organic Farming, from Production to Marketing*" на мастер студијама на Универзитету у Болоњи (Италија, 2006).

У октобру је друго предавање на порталу ППНС "**ГМО - баласт модерне пољопривредне производње**", а предавач је Богдан Цекић.

Цекић је мастер инжењер пољопривреде на Институту за сточарство у Земуну. Истраживач сарадник је од 2020. године (област истраживања: Биотехничке науке, Пољопривреда, Сточарство - Исхрана, одгајивање, селекција, генетика и репродукција). Стручни сарадник је у Централном удружењу одгајивача говеда сименталске расе (ЦУОГСР), аутор и члан редакционог одбора часописа "Наш сименталац". Усавршавао се од 2014. до 2020. у САД (Илиноис и Минесота), на Тајвану, у Француској и Аустралији. Члан је *European Federation of Animal Science*, Друштва за крмно биље Републике Србије и Друштва генетичара Србије.

Завршно, треће предавање је у новембру, а тему "**Очување старих сорти – за Србију без ГМО**" обрађује предавач др Ивана Петровић.

Петровић је доктор биотехничких наука, звање је стекла на Пољопривредном факултету у Београду. Научни сарадник је на националном пројекту TR31005 од 2020. године на Катедри за агрохемију и физиологију биљака. Оснивач је и координатор локалне банке семена старих сорти у Мионици од 2019. године. Координатор је пројекта "Чувари семена 2" и "Чувари семена", финансираног од стране Националне коалиције за децентрализацију (2019. и 2020). Аутор је 28 библиографских јединица (научних публикација), стипендиста Републичке фондације за младе таленте и добитник стипендије Доситеја Фонда за младе таленте за 1.000 најбољих студената државних универзитета. Један је од оснивача Друштва за биолошка истраживања "Сергеј Д. Матвејев" и Еколошког покрета "Оквир живота".

Уводничар предавања је Дејан Милошевић, оснивач удружења и координатор пројекта.

Децембар је планиран за видео-резиме дешавања у протеклих шест месеци.

По завршетку пројекта план је да се сва предавања обраде и припреме за зборник радова, као предлог за штампање у 2022. години.

Пројекат "Крагујевац без ГМО 2021" је практично наставак прошлогодишњег пројекта "Србија без ГМО - два закона, 20 година", када су такође организована три предавања:

1. "Ковид -19 - Катализатор повећања прехранбеног суверенитета?" - проф. др Татјана Бранков
2. "Србија и ГМО - прошлост, садашњост и будућност" - проф. др Миодраг Димитријевић
3. "Агроекономски показатељи штетности ГМО за Србију" - проф. др Миладин М. Шеварлић

Снимци предавања доступни су [ОВДЕ](#), а ТВ-резиме пројекта из 2020. је [ОВДЕ](#).

ПОЗАДИНА: ГМО - РЕШЕЊЕ ЗА ГЛАД У СВЕТУ?

Спровођење пројекта започето је најавом на [Светски дан популације](#) - 11. јула.

Глобалне информације о становништву већ деценијама прате подаци о глади и неухрањености. Уједињене нације понављају да се у свету производи довољно хране за становништво које тренутно насељава Земљу, а то је данас [више од седам милијарди и 870 хиљада људи](#). Проблем је, међутим, у неравномерној расподељености хране, па зато једна од девет особа на свету гладује. Како је [Би-Би-Си објавио](#), Централна Африка је 2018. године била регија са највише гладних, а број гладних се од 2000. године повећао за 27 одсто.

Све то иако се дуже од четири деценије развија један од највећих митова биотехнологије - да [ГМО искорењује глад](#).

"Јасно је да чак и када би ГМО доносили драматично повећање приноса, што није недвосмислено потврђено, глад не би била искорењена јер се не би изменила концентрација и дистрибуција економске моћи, посебно приступ обрадивој земљи и куповна моћ сиромашних (више од две милијарде људи на планети има дневницу нижу од два долара, док преко 850 милиона људи располаже са само једним доларом дневно). Чак је и Светска банка закључила да рапидно повећање производње хране не значи и аутоматски смањење броја гладних. Њихов закључак је да се проблем глади може ублажити редистрибуцијом куповне моћи и ресурса у корист оних који су потхрањени". Укратко, ако најсиромашнији немају новаца да купе храну, повећана производња им доиста ништа неће значити."

Ово је извод из оригиналног научног рада ["Контроверзе око ГМ или трансгених организама"](#) који је објавио проф. др Жељко Калуђеровић са Филозофског факултета у Новом Саду 2009, исте године када је у Србији донет Закон о ГМО, други после оног из [2001. године у време СР Југославије](#). Анализе многих научника показују да теза да ће "генска револуција" решити проблем глади у свету једноставно није доказана у протеклој декади, сматрао је Калуђеровић. Ситуација се ни дан-данас није променила набоље.

О ППНС

Удружење [ПРВИ ПРВИ НА СКАЈИ](#) регистровано је 2019. године. Настало је на темељима [истоименог мултимедијалног портала](#) покренутог 2014. године (домен је активиран две године раније).

Посвећеност ГМО као теми датира од 2013. године када је Граду Крагујевцу и [формално предложено усвајање декларације о ГМО](#), што су [одборници Скупштине и учинили 27. децембра, једногласно](#).

КРАГУЈЕВАЦ БЕЗ ГМО

Представљање Декларације:
"Ми не желимо ГМО на нашој територији"
одбор:
аутор проф. др Миладин М. Шеварлић

Трибина "Крагујевац без ГМО" биће одржана у четвртак 28. новембра 2013. године од 18 часова у скупштинској сали Града Крагујевца.

На трибини ће бити представљена Декларација "Ми не желимо ГМО на нашој територији" аутора проф. др Миладина М. Шеварлића. Декларација је 13. новембра достављена локалној самоуправи на разматрање и усвајање, као што је усвојена у преко 80 градова и општина Србије.

Декларацију представља и о ГМО говори проф. др Миладин М. Шеварлић, аутор и копредлагач. Предлагачи за Крагујевац и организатори трибине су председник Друштва пчелара Крагујевца Милутин Петровић и новинар Дејан Милошевић.

Оставимо земљу наших предака нашој деци без ГМО!
ДОБРО НАМ ДОШЛИ НА ЛИНИЈУ ОДБРАНЕ КРАГУЈЕВЦА!

КРАГУЈЕВАЦ БЕЗ ГМО

Информације о ГМО, Декларацији и трибини пратите на сајту КРАГУЈЕВАЦ БЕЗ ГМО
<http://kragujevacbezgmo.weebly.com>

ДЕКЛАРАЦИЈА
Ми не желимо ГМО на нашој територији!

1. Град Крагујевац се обавезује да ће доследно поштовати Закон о генетички модификованим организмима („Службени гласник Републике Србије“ број 41/2009; у даљем тексту: Закон о ГМО), захтева његову доследну примену на територији Републике Србије и противи се његовој промени.
2. Град Крагујевац у оквиру својих законских и организационих могућности у вези са коришћењем или управљањем земљиштем и другим производним ресурсима и организованим пољопривредне производње, прераде и промета пољопривредно-прехрамбених производа неће дозволити и допустити уградњу и ширење ГМО на својој територији.
3. Град Крагујевац се обавезује да ће предузети све одговарајуће мере, као што су стручна предавања и други програми образовања за пољопривреднике и друге учеснике у организовану производње, прераде и промета пољопривредно-прехрамбених производа како се не би одлучили за неlegalно уградње и промет ГМО и производа од ГМО.
4. Град Крагујевац захтева и очекује од свих државних органа и политичких странака и позива да се залажу за доследну примену Закона о ГМО и одговарајућих подзаконских аката и да се онемогући незаконито гађење и промет ГМО и могуће штетне последице ГМО и производа од ГМО на здравље становништва и заштитилне прераде у Републици Србији.
5. Град Крагујевац очекује од РТС као медијског јавног сервиса грађана Србије и других средстава информисања да редовно и објективно информирају јавност о примени Закона о ГМО и о резултатима истраживања у свету о штетним последицама гађења и употребе ГМО и производа од ГМО.
6. Град Крагујевац позива све градове и општине у Републици Србији да подрже и усвоје ову Декларацију.

Оставимо земљу наших предака нашој деци без ГМО!
Декларација је усвојена на ... седници Скупштине Града Крагујевац одржаној ... 2013. године.

Аутор и копредлагач:
Проф. др Миладин М. Шеварлић

Предлагачи:
Пчеларско друштво Крагујевац,
председник Милутин Петровић,
Дејан Милошевић

Аутор и копредлагач је шеф Катедре економике пољопривреде и тржишта (Институт за агроэкономику, Пољопривредна факултетска школа аграрног Универзитета у Крагујевцу) и шеф Одбора за село Српске академичке науке и уметности, председник Друштва аграрних економиста Србије, председник Савета пољопривредних инжињера и техничара Србије, председник Заједнице покрета ГЛП, специјални саветник, Економског института у Београду.

Истраживања и објаве на порталу о заштити животне средине, укључујући ГМО, донела су ППНС неколико признања:

- [Награду за новинарство у области заштите животне средине](#), 2015 (серијал садржаја о ГМО) - Регионалног центра за животну средину
- [Зелени лист - заштитник животне средине](#), за 2019 - еколошког магазина "Чекајући ветар" Радио Београда 2 и Друштва горана Војводине (највеће и најстарије еколошке акције у Србији, покренуте пре 38 година)
- [Златну значку и плакету](#), 2020 - поводом 150 година Савеза пољопривредних техничара и инжењера ("за изузетан допринос афирмацији здравствено безбедне хране и одрживом развоју пољопривреде и села Србије")
- [Грант Европског новинарског центра](#), 2020 (*European Journalism Fund*)

Фото: Град Крагујевац

Аутор логотипа "Крагујевац без ГМО": Жељко Малишић, 2013.